

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombatban. Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre . . 2 frt	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ. Főmunkatárs: <i>Zelliger Vilmos.</i>	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST VI., Érsek-utca 2. szám.
--	--	---

TARTALOM: Alkotmánytan és vallásos nevelés. IV. Juhay Antal. — A népiskola és a szocializmus. II. Lehotzky József. — Tettetés. Nagy József. — Tárcza: Képek az életből. (IV. Az elkényeztetett.) Váczy István — Irodalom és művészet. — Vegyesek. — Hirdetések.

Alkotmánytan és vallásos nevelés.

IV.

Az alkotmányos érzület alapját a vallásos érzület képezi.

A jog jogát könnyű valakivel megértetni, ha az saját énjének szolgálatában áll; de a *kötelességgel*, mely a kötelezettől vár áldozatokat, már nem így vagyunk.

Az éhes gyomornak és a kielégítetlen érzelmi vágyaknak kötelességet hiába prédikálunk.

Ebbeli feladatunk megoldására nem jó segítségünkre sem a széles látkörű gondolkodónak magasabb intelligenciája, sem a megfélemlítés.

Oly embernél, kinél túlsúlyban van az állat, nem képez állandó féket az emberi törvény szigorának ismerete.

Az ember, amilyen a legtöbb, nem gondol a holnapra, ha holnapja nincsen, akkor, ha mája sincsen. Miért?

Mert az állat-ember, amelyik nyomorog, nem képes finom megkülönböztetést tenni az éh-halál és az akasztófa között.

Ki ne tartaná ezt természetesnek?

A »ma« a föld, a »holnap« az ég.

Legyen ég; — ha másért nem, mert lenni kell.

Legyen »holnap« ha másért nem: azért, hogy a »ma« terhének elviselésére képesítsük az embert. Adjunk neki erőt!

Az erő a hit.

Ha valaki sorsának súlya alatt bizalmát veszti embertársainak nagylelkűségében, keressen bizalmat az Isten igazságosságában!

Az Isten igazsága az abszolút igaz, az ember igazsága a relatív igaz.

Az első van lerakva a hit- és erkölestanban, a második a polgári jogok és kötelességekben.

Az első a *kész eszmény*.

A második: az *eszmény után való nemes, de hiú törekvés*.

Lehet az utóbbi hiú, gyenge szárnypróbálgatása azon törekvéseknek, melyek az embert Isten felé viszik — és ám hadd tudja ezt az ember!

De leljen vigaszt a netaláni csalódások keserőségei ellen annak megdölgésében, hogy az »igaz« emberi kísérletei által, a társadalom törvényei által a jó — az abszolút isteni — igaz megközelítésének útján halad, s keressen megnyugvást ezen jóra való törekvésben.

Képzhető-e ez másként, mintha az Isten és az Ő igazságosságába vetett erős hit — és illetve bizalomra tanítjuk az embert?

Habár feltétlenül szükséges, hogy az emberi törekvés elsejtsék az isteni tökély utáni törekvés képezzék, e magasztos cél már azért sem kicsinyelhető a nevelésben, mert egy másik cél: az *eszményi társadalom elérésének legfontosabb, csaknem egyedül álló eszközt képezi*.

A vallásos érzület azon basis, melynek széles terjedelmén a polgári alkotmányérezület legbiztosabban áll, és melylyel az egész könnyen szoros kapcsolatba hozható.

Ha a polgári jogok és kötelességek az Istentől nyert jogok és az Ő iránta való kötelességek folyamánának tekintetnek és ha ezen meggyőződés a társadalom nagy zömének kitörülhetlenül lelkébe oltatik, akkor ez a társadalom a polgári jogokon ejtett sérelmet az Istentől nyert jogok sérelmének fogja tekinteni, a polgári kötelességek elmulasztásában pedig az Isten iránti kötelesség elhanyagolását ismeri fel; tehát oly bűnöket, melyekért azok elkövetőjét az emberi büntetés hiányában az Isten közvetlen, s talán szigorubb büntetése biztonnyal eléri.

Ezt a nézetet a meggyőződés erejére emelni nem is olyan nehéz, ha megdölgjük, hogy a polgári törvényekben körülírt jogsértések és kötelességmulasztásoknak nagy része az Istentől nyert jogok megsértését — és Isten iránti kötelességek elmulasztását is képezi.

Ugyanazon természetű, vagy helyesebben: ugyanazon eredetű bűnök pedig kell hogy büntetése is ugyanazon eredetű legyen.

Amely ember pedig az isteni és emberi törvényeknek egyazon eredetűre és az *istenfélelemre* rávezettetik, nagyobb vakmerőségnek s így nagyobb bűnök is fogja tekinteni az emberi törvények meg-

sértését, mint különben — s előreláthatólag ezeket is kevésbé és ritkábban fogja megsérteni.

Ez a következtetés azért is indokolt, mert a jogait és kötelességeit ekként magyarázó ember az *emberi büntető igazságszolgáltatásban az Isten büntető igazságszolgáltatásának helyettesítését fogja látni*, mely alól midőn kibúvik — ha kibujni képes, annak veti alá magát, melyet ez helyettesít, t. i. az isteni büntető igazságszolgáltatásnak.

Az alól pedig kibujni nem lehet.

Azért nem fogja kerülni ezt.

Amikor pedig az ember megérdemlett büntetésének szemébe mer nézni, az jele a megbánásnak és javulásnak — Isten és ember előtt.

A megbánás a *lelkiismeretre*, ez pedig megint csak a *vallásoktatásra* és illetve *vallásos érzülethez* vezethető vissza.

A vallásos érzület eszközli azt is, hogy amikor az ember a polgári törvényeket végrehajtó közeg tévedésének vagy bűnének esik áldozatul, nem lesz az emberi törvény, társadalom és saját hazája ellenségévé, amint természetszerűleg lennie kell akkor, ha az isteni elégtétel teljességéről őt a vallás tanai nem biztosítják.

Fontos érdek ez nagyon.

Az emberi megnyugvás és a társadalmi rend fontos érdeke.

Köztudomásu, hogy ennek a két érdeknek inog most leginkább az egyensúlya.

Ezek egyensúlyának helyreállítására is csak az igazi alkotmányos gondolkodás képes, melynek ismét a valódi vallásos érzület veti meg az ágát.

Csak egytől lehet tartani.

Attól t. i., hogy az *erős kötelességérzet a tömeg jogérzetének megbénítására, a hatalom eszközeivel rendelkezők jogérzetének pedig elfajulására* fog majd vezetni.

És ha e veszély létezik, úgy ez nagyon komoly veszély.

Az ember méltóságérzete csak felháborodni volna képes azon gondolatra, hogy a meglévő emberi nyomor még nagyobb nyomorral, más oldalról a jólét és fény még fokozottabb jóléttel és fényvel tetéztessék.

Ezt elősegíteni a legkiáltóbb bűn volna.

En azonban ettől a veszélytől nem tartok.

Ha az emberi jog- és igazságszolgáltatás az isteni jog- és igazságszolgáltatás folyományaként tekintelik, a nagymérvű önkénynek a *lelkiismeret* vet gátat, mely a valódi istenfélelem által a *főlerendeltnek* épen úgy, mint az *alárendeltnek* tulajdonává válik, föltéve, hogy a vallásoktatásra a társadalom minden osztályánál gond fordítottatik.

A *hatalom joga* ekkor az élő Isten olyan örökének tekintetik, melynek igazságos gyakorlását az örökhagyó idő-vég nélkül ellenőrzi; — a *hatalom joga az alárendeltnek nászhozománya is*, midőn azok a hatalom gyakorlóival frigyre lépnek, s azért analog jog a hozomány feletti joggal, mert tulajdonképeni célja a nagy tömeg jólétének, boldogulásának előmozdítása azoknak kezében, akiket ezen jog használatára a társadalom többsége a hozományadó örökhagyótól nyert jogánál fogva felhatalmazott, hogy azt tőle a frigy felbomlásakor el is vehesse.

A vallástanítás által felébresztett istenfélelem

TÁRCZA.

Képek az életből.

IV. Az elkényeztetett.

Ott ül Irma az ablaknál, elmélyedve gondolataiba. Nem érdekli őt most az utcán járó-kelők tarka sokasága. Lelke előtt lebeg a legboldogabb kor — gyermekévei. Milyen jó is lenne sokszor, ha a gyermek egész életén át gyermek maradhatna, a szülőknek féltett bálvány. De hajh! Isten úgy alkotott, hogy a gyermekből egykor felnőtt legyen, hogy megváljék a dédelgető gondos szülői kezek-től!... Elmúlt azon idő, midőn lépten-nyomon két-három eseléd környékezte, kik lesték gondolatát, nehogy panasza nyiljanak ajkai, mert ekkor volt mit hallgatniok a »nagyságos« asszonytól. A mama megtanította, hogyan kell kedves pukkedlikat csinálni, hogyan kell tetetni, mintha valamit félvállon venne, hogyan kell a teljes kifáradást negélyezni még akkor is, ha valaki sohasem dolgozik. A mai migrénes társadalom ezeket megköveteli. A kis »babuska« pedig mindezek iránt vajmi fogékony. Ugy látszik, anyja vérét örökölte ereiben. Olyan tökéletesen tud például kényeskedni, szinte eszmört kap a beszédjét hallgató. A cziczuska nem képes oly nyávogó hangokat adni, mint Irmuska

néha, ha elemében van. És ez az elkényeztetett viselet a mamuskának annyira tetszik! Még csókot is nyom a kényeskedő arczocskára. Saját példájával rászoktatta, hogyan kell tetszelegni a ruhában, a beszédben, a viseletben; már 10 éves korában a »kisasszony« valóságos divatbábbá lett. Egyszer történt, hogy a konyhában egy tányért mosott. Szent Isten! Szegény mama majdnem megpukkant dühében. Hát szolgálónak nevelte a leányát! Hát azért vitt a férjének egybekelésükkor annyi ezreket, (pedig az egész talán 10—15 ezer lehetett!) hogy a leánya még a konyhába is kénytelen legyen bemenni!... Sokszor láttam Irmát mamájával sétálgatni. Szánandó teremtések! gondoltam magamban mindannyiszor, ugyan mi lesz ennek a vége? A mama és leánya tetőtől talpig kicziczomázva, valóságos páva-módjára sóvár oldaltekineteikkel elárulák, hogy láttatni akarnak, s ha véletlenül észre nem vették, az a nap reájuk nézve elveszett. Jaj, dehogyan váltott volna az Irmiczinka csak egy szót is más gyermekével. Azt hitte, talán az nem is olyan teremtmény, mint ő. Igen, mert a mama mindig azt hangoztatta: leányom, te sokkal különb vagy, hogyszem mindenféle csöcseléssel összejössz; ha az uraság leánykái hazajönnek, azokkal fogsz társalogni. Csakhogy az uraságnál meg őt kicsinyelték. Így aztán a gyermeki kornak legidillikusabb képeitől, örömeitől, miket csak a gyermekek együttléte teremthet, lón embertelenül meg-

lehet csak igazán első sorban hivatott arra, hogy a társadalom fölrendeltjeinek kezeibe letett hatalomnak a törvény korlátain való túlkapásait megakadályozza.

Más szóval: *a valódi alkotmányos érzület az igazi vallásosság folyamánya.*

Nemzeti történetünk kiváló alakjai is erről tesznek bizonyosságot. Azoknál is a valódi, mély vallásossággal tart lépést a magok jogainak helyes gyakorlása és az alárendeltkéinek tiszteletben tartása — épen úgy, mint a saját kötelességeik hű teljesítése akkor, amidőn azokra alárendeltjeiket is a kezdőkbe adott hatalom helyes felhasználásával rászorították.

E tekintetben csak Szent István, Szent László, Könyves Kálmán, Nagy Lajos, Hunyady János és az igazságos Mátyás példáira mutatok ezuttal.

E példák már magukban véve elegendők abbéli megnyugtatásunkra, hogy *a polgári kötelességérzet erősítése vallásos nevelés mellett nem vezet a hatalom bitorlására akkor, ha annak gyakorlójánál a vallásos érzület szintén erős lábon áll.*

Ha azonban az idő és viszonyok beigazolják azt, hogy a polgári törvények a kívánt célra nem vezetnek, ismernie kell minden polgárnak ama jogát, hogy azokat megváltoztathatja, újakkal helyettesítheti; — és én hiszem, hogy mindaddig, amíg az Isten törvényeit változhatlanoknak és sértetleneknek tartja, a maga jól felfogott érdekében is — helyesen és törvényesen fogja gyakorolni ezen jogát is. A helyesen vezetett és általános népoktatás feladata már most az egész nemzetet az intelligencia oly fokára emelni, hogy tagjainak több-

sége felfogni legyen képes azt, mikor lehet és kell bármily áldozattal is, emberi, valamint nemzeti méltósága és jóléte érdekében helyzetén törvényei által változtatni.

(Folyt. köv.)

Juhay Antal.

A népiskola és a szocializmus.

(Vége.)

II. Nem hogy felpanaszolnók, de akármi társadalmi baj van, a tanító az első, ki azonnal siet akár a nyomort enyhíteni, akár a betegségre balzsamos gyógy-írt tenni. Olvassuk a felvidéki inségesek gyűjtő-lajstromát, minden 10-ik gyűjtő — tanító. Ha az erkölcsi sülyedés sorában fetreng a társadalom (amint meglehetősen fetreng is), csak a tanítón áll meg a törvényhozók bölcsek tekintete s tudnak nagyhangú frázisokat zengeni, hogy »lelkessedést« öntsenek a testet-lelket ölő munkához.

Tagadhatlan igaz, szép is, jó is, nemes is ez, de csak úgy, ha valaki a mártírság pálmáját önként keresi. Akiknek napjaiban *oly csekély dísmérés jutott* a bevégzett munka után — mint nekünk, kiknek az anyagiasság terén *a morzsa jutott osztályrészul*: azoknak lohad lelkesedésük s agyukba száll a kisértő és a kisértetben oly győtrő gondolat, vajjon e földi lét pályafutása ha dicső is, *de hasznos-e az általunk nemzett sarjainak?* Nekem is voltak és vannak ideáim, melyek mint *népnevelőt* felemeltek az áldozat oltárára, de midőn letekinttem az esetleg *árván hagyottakra*, egy magasabb kötelesség érzete azt sugta: te! erkölcsös életteddel, kint az élet viharában a megtestesített

fosztva. Hja, az úri családok kiváltságához tartozik, ahelyett hogy a gyermeket becsülni-tudásra szoktatnák, a büszkeséget, a kicsinylést, felebarátainak megvetését ültetik fiatal szívébe.

Ha beszélgetnek, Irmáé a szerep, s ilyenkor a mama üdvös tanácsokkal szolgál a másokkal való érintkezésnél; de mikor csak ezeknek betartásával lehet a gyermek — *hübsch*. Van is látszata, mert ha vendég téved a házhoz, a kis bábkirálynő minden áron gondos frizuráját, kipiperézett ruhácskáját, a mamus által tulságos okosnak híresztelt beszédjét akarja észrevétni. S ha a vendég ezek iránt közömbös, ha a babusnak félvállon adott válaszait furcsáknak venné, biztos lehet arról, hogy nem szívesen látott vendég.

Igy azután ki csodálja, ha 16–17 éves korában »Irmiczinke« még egy öltést sem vala képes ruháján tenni, a kötő-tűt csak látásból ismerte, ha a konyháról, mondjuk egy szóval a — munkáról, mint a magyar találóan fejezi ki: »dunsztja se volt!« Így van az, ha a természet törvényén erőszakot követnek el s a gyengébb akarata dönt, így ha a családban a gyermeknevelésre nézve nincs meg az egyetértés. Hány anya vagy atya van, ki a másik félnek intézkedéseivel nem törődik, s ha a gyermek hasznos figyelmeztetést velt az életet jobban ismerő atyától, a másik fél ellenkezik, holott az észszerűség azt parancsolná, hogy a gyermekkel mindkét fél a leghelyesebb nevelési elveket

kövesse. Itt is az atya mindeme ferdeségeket átlátta, segített is volna a helyzetben, de ő csak ötödik kerék gyanánt szerepelt. Hej, de nehezen esett neki, mikor a saját leánya felfuvalkodott dölyfében már az atya iránti szeretetről is annyira megfeledkezett, hogy egyes szavai, parancsai, mintha az egyik fülén be, a másikon kimentek volna: menynyire fáj, midőn barátai megható szavakkal festették a rossz nevelés káros következményeit; sokszor könnyezett, midőn — bár tisztességes fizetésén felül — nejének hozományát mindinkább és inkább igénybe vette a fényűzés. Szólt ő nem egyszer, de utoljára már megunt a folytonos békétlenséget, gorombáskodni meg szégyelt, de meg nem is szívesen vágta zsebre nejének odavetését: a magam pénzével tehetek, amit akarok! — — —

Mily boldog kor lehetett is ez! Ezek jutottak Irmának eszébe, ezeken ábrándozik most. S ha úgy itéletét kérdeznők a multak felett, mily keserű lenne a felelet! Az élet felismertette már nevelésének bűneit. Bizony az idő szépen elrepült felette, mert közel három X. súlya nyomta vállait, midőn férjét kapott. S ez nem is olyan áhitozott, nem is olyan »zicher«-re vett parthie, csak egy egyszerű hivatalnokocska, akinek éppen szüksége volt pénzre, hogy adósságait tisztázza. De hát miért is idegenkedtek a bájos kisasszonytól a nősülendők? A »vártak«, a »zicher«-re vettek keveselték társadalmi állását és hozományát, a többiek csak hozó-

népnevelő vagy; a te feladatod az életben a példa, de ne feledd: *atyja is vagy*, kinek családjáról, illetve annak jövőjéről gondoskodnod szent kötelesség, melyet *megrövidítene*d nem szabad. Korántsem akarom ezzel mondani azt, hogy a tanító mint *népnevelő* ne vigye át munkásságát a *nagyobbak gyülekezetébe*, — tegye, de fontolja meg, hogy az odaadó hivatásos buzgalom nem *egyét sujt*, de *összes hozzátartozóit*. Az emberek utólagos hibájára gondolni pedig annyit tesz, mint *koldusbotot nyújtani a családlád tagjainak*, különösen nálunk tanítóknál. Azután kérdelem, az a munkaadó, ki szintén érintkezik a néppel, nem olyan *népnevelő-e mint én?* . . . S mit látunk? Az az *országgyűlési képviselő a miniszterekkel* egyetemben — épp úgy *nem törődik a néppel*, mint nem törődik az a zsidó koresmáros, kinek egész feladata nem áll egyébből, mint erkölcsileg és vagyoniilag tönkre tenni azt a népet, melynek szavát a *nagy képviskődő szabadonc: Isten szavának* nevez.

Sajátságos, hogy a világ azt kívánja: amit ő elrontott, mi tegyük jóvá. Hogyan, miért, mi okból? . . . Mert eszeveszett rohamában megbotlott, elesett s felkiált: jere te tanító, emelj fel! — s ha felemelted, hála fejében kaczag rajtad s rohan tovább. Nem okul és nem is fog okulni, míg össze nem törí magát, s ha majd az agónia stádiumába jut, midőn a halálveríték gyöngyözik kifáradt homlokán, akkor . . . akkor jut eszébe: ha a tanító fel-emelt, de magának is okulnom kellett volna. Itt aztán megszűnt minden . . . Itt a határkö . . . A tanítónak mint népnevelőnek egyéb teendője nincs, mint első botlásában felemelni, nem lévén ideje

mányát ahhoz a rangkórsághoz, melybe már teljesen beleéltte magát, s ahhoz a mítsem tudáshoz, mi által az asszony akár egy vagyont is tönkre tehet.

A férj keresménye a tisztességes megélhetésre elég lett volna, ám Irma csak az ablakban szeretett üldögélni, ott is csak úgy, ha vele vis-à-vis tükör lógott; a külsővel, a konyhával mit sem törődött, hiszen édes anyja nem szobalánynak nevelte. Így azonban minden kétszer-háromszor anyyiba került, a szerint amint a szakácsnő vagy a szolgáló vakmerők vagy vakmerőbbek voltak. Lassan-lassan a hozomány apadt, már az utolsó százásokra került a sor, mignem az egyedüli fizetésre lettek utalva. Most kezdődött az élet szinpadán a tragikomédiának első része — a tragédia. Mennyi békétlenség szolgált a családi nyugalom teljes felforgatására! S hogy az anyának is jusson büntetésül ferde elveiért, a férjétől elhagyott nő visszakerült a szülői házhoz. Hej, de ekkor már az azelőtt elbizakodott anya sem mondhatta többé: a saját pénzemmel tehetek, amit akarok! . . . Azt az egyet el nem tagadhatom tőle, hogy tettét nagyon is megbánta. Sajnos, a közmondást: eső után késő a kőpönyeg — megzafolni ki sem bírta még. Az évek is multak, a sívár jelen rémesnek festette a jövőt. Mi lesz leányukkal, ha nyugalomra térnek?! Bezzeg már átlátta, hogy a francia bonne, a francia és angol nyelv, a zongora

az elbotlottakat szüntelen kísérni, mert elég, éber figyelemmel lenni az előtte elrohanókra.

III. Az eddigi kitérést tárgyunktól szükségesnek láttuk, mert szorosán összefüggött azzal.

Egy cikk terjedelme nem engedi a részletek feldolgozását, de be kell látnunk, hogy a népiskolának is lehet tennie valamit a szocializmus meggátlására.

XIII. Leó pápa szentséges Atyánk encziklikája a munkáskérdésről inkább fejedelmeknek és kormányoknak szolt; a nagyváradi püspök Ő exja beszéde — az iparos ifjak zászlójának felszentelésén — az egybegyülteknek volt szánva; — feltüntetjük hát mi, még pedig a következő egymásutánban azon nevelési elveket, melyeknek életre ható irányítása becsületes és józan gondolkodásu munkáspolgárokat van hivatva adni hazánk munkádoinak.

Vegyük ezen elveket a következő pontokban:

1. *A valláserkölcösös nevelés* egyik legbefolyásosabb faktor, mert ha a munkás féli Istent, ki a büntetellen nem hagyja, a jót jutalmazza, hiszi a túlvilági élet örömeit, tudja a ker. morál. alap-törvényeit, — a népnél és többet ér, mint millió csendőr és büntető §.

Azelőtt még 1—2 évtizeddel minden bányászajánál ott állt a kereszt, mely előtt a bányán elvégezte imáját úgy be- mint kijövet, most részeg fővel s káromló ajakkal megy az élete koczkázatásával járó napi munkáját végezni . . .

2. *A szigorú, de szerető fegyelem és engedelmesség* ápolása, megóva a munkást a felügyelők zsarolásaitól.

csak előnyös, de vajmi keveset érnek a leánynak akkor, ha ezek még oly pompás elsajátítása mellett olyan körülmények közé jut, amik a mindennapi megszerzésére saját munkásságát követelik. Egészen más, ha akként élte át éveit, hogy azok tudásából ne csak a társaságokban mint nyelvileg művelt, a zenével élvezetet nyújtó egyéniség szerepeljen, hanem mint aki arra is el volt határozva, ha a szükség úgy kívánná, abból anyagi előnyöket szerezhessen. De mikor a mamacsinkának akkora az volt az ideálja: az én Irmiczinkám nem fogja azt a nyelvet beszélni, amit minden paraszt ért, ő nagy urak közé született, ahol a finom műveltséget, a szalonképzettséget itélik s nem ismerik a lelket és testet gyöttrő prózai gondokat. — Minél fantasztikusabb jövőt alkotott, annál élesebbé lett hát közte és a már való között a különbség. Megpróbálta a mulasztást helyre ütni, daczolni akart a tapasztalattal, mely akartalan is vészesen sügta fülébe: Addig hajlítsd a fát, míg lehet, de meg nem hajol; addig szoktassuk, addig neveljük a gyermeket az életnek, míg fiatal, de az életre nevelés ne a semmittevés, a fenhéjázás, a cziczoma s hasonlók, hanem a tisztességes munka, a házi erények, az egyszerűség s ezek rokonainak megkedveltetésében álljon.

Váczy István.

3. *A munka lelkiismeretes elvégzése.*
4. *A szelidség ápolása, a vad szenvedélyek kiirtása.*
5. *A munka becse és tisztessége.*
6. *A mértékletesség.*
7. *A becsületérzet ápolása.*
8. *A rend és pontosságra való szoktatás.*
9. *A tisztaság.*
10. *A felebaráti szeretet.*
11. *A hazafias érzés ápolása.*
12. *A törvény és hatalom tisztelete.*
13. *A munkaadó iránti tisztelet és közillendőség.*
14. *A takarékoság és balesetek elleni biztosítás.*
15. *Az egészség őrzése.*
16. *A munka szakbirás előnye.*
17. *Az anarchia veszedelme.*
18. *Hazafias munkás-egyletek alakítása.*
19. *Vasárnaponként hasznos felolvasások*

Ezek lennének főbb pontjaiban azon elvek, melyekkel a népiskola is közremunkálhatna, különösen az *ismétlő-iskola és felnőttek oktatása* körében — a szocializmus ellen.

De hát legyen segítségére az iskolának a társadalom és a törvény is!

Mint valamikor egy tekintélyes lapban olvastam Ney Ferencztől: . . . Legyenek az iskolák bármily czélszerűen szervezve, nem felelnek meg céljuknak, míg az illető hatóságok figyelme az iskolavégzett növendékre is ki nem terjed; míg a külső törvény a nép életében, különösen az alsó és középső néposztályokban dulongó kicsapongások és erkölcstelen szokásokkal vagy nem törődik, vagy a legkiáltóbb esetekben is csak akkor nyúl büntetéshez, ha valaki vádoltatik. Mit használ a tanítás és nevelés, ha növendékek ellenkezőt látnak az életben?! . . .

A világtörténet nagyrésze az elnyomások története, nagyrésze az elnyomások története. A forradalom végtelen nyomort szór el s az elnyomottak jajkiáltásai szüntelenül az égbe emelkednek. S vajjon, mik szüntethetik meg a csapásokat, minő áldó erő áraszthatja el a földet a béke és jóakarát gyümölcseivel? . . . **A keresztény vallásosság.**

Lehotzky József.

T e t t e t é s.

Sokan azt állítják, hogy a gyermeknek még nincs semmi oka eltitkolni tetteit, érzelmeit, vágyait, egy szóval nincs még eléggé esze arra, hogy másokat félre vezessen vagy rászedjen. Pedig elkezdve a játszi hamiskodáson, fel egészen az álnok megcsalásig, a színlelés és tettetés minden kigondolható módjára sok példát mutat a gyermeki kor. Például a félelem igen sokszor tanácsolja a gyermeknek valaminek elhallgatását, ami büntetést vonna maga után. Avagy mivel védekezzék a gyermek a nagy szigor vagy mostoha bánásmód ellen, midőn nem tudja sokszor, miért haragusznak rá, vagy ha tudja is, nem makaességből, hanem feledékenységből nem végezte jól, vagy mulasztotta el a rábízottakat? Ilyenkor gyakran használja a tettetést

és hazugságot, s ha tapasztalja, hogy ez egyszer-mászor sikerült; egy újabb baleset alkalmával újra megkísérli az állhatatos tagadást. Senki sem volt jelen, ki ellene bizonyítson s így a feldöntött fazéknak, betört ablaknak nem lesz cselekvő gazdája, s a vizsgálók fel fogják őt utoljára is menteni . . . »elégséges bizonyítékok hiányában«. De ha néha rajta kapják is a füllentésen, némely szülők és nevelők rosszaság és dorgálás helyett még jót nevetnek a »kis imposztor« elmés tréfáján, a gyermek ebből észreveszi, hogy a füllentés mulattató eszköznek is jó, néha pedig igen becses eszköz a »szorult helyzetből« való kiszabadulásra. Így növi ki magát a hazugság, mely nagyon lealacsonyítja az ember hitelét és méltóságát. A tettetés, alattomoság szintén rút erkölcsi hiba — kivált ha ravasz számítással az önérdek burkolódik a tettetés köpönyegébe, mert elkövetője másnak akar látszani, mint valóban, s így félrevezeli, megcsalja embertársait. A megszokott hazugság és képmutatás pedig sokszor természetévé válik az embernek s igen sok szomorú következményeket von maga után, mert kinek az igazmondás nem kenyere, annak érzelmei sem lehetnek igazak, szándékai sem lehetnek tiszták s nagy akadályt fogják képezni az emberek kölesönös bizalmának, egyetértésének, előhaladásának és boldogságának. Azért:

Ha szorultságból folyamodik a gyermek a tettetéshez ne hozzuk őt olyan helyzetbe, melyben hazugsággal legyen kénytelen magán segíteni. Ne bánjunk a gyermekkel úgy, hogy szükségét érezze a hazug védekezésnek ellenünkben. Ne kényeztesük s ne helyeseljük a gyermek minden szavát és cselekedetét, mert a folytonos dicséretes által okozott ambíció mindinkább merészebbé teszi a gyermeket. Ha néha hazugságon kapjuk a gyermeket, ne használjunk kemény szigort és mostoha bánásmódot, elég az egyszerű komoly helytelenítés s a bizalomnyilvánítás, hogy a kis bűnös hasonlót nem követ el többé. A gyermek őszinte bünbánatát fogadjuk méltánylással, mutassuk ki elismerésünket valahányszor a gyermeket nyíltan, őszintének találjuk. Itéljük el hibáit szelíden mindenkor, de bátorítsuk fel a hibázót a javulásra s mutassuk meg annak ösvényét. Ne higgyünk vakon a gyermek minden szavának, de ne is kételkedjünk benne alapos ok nélkül. Kétes esetekben foglaljunk várakozó, tartózkodó állást. Az erkölcsi nevelésben nem szabad soha elmaradni a hiba megismertetésének, hadd tudja meg minden gyermek, hogy mily nemtelen hibát követett el s tanulja becsülni magában úgy mint másban az *egyenes-lelkűséget* és *őszinteséget*. Erre valódi vagy költött elbeszélések, történetek, példák felhozása, elbeszélése igen alkalmas. A hazugság és tettetés többszöri elkövetésekor használjuk e hibák természetes következményeit: vonjuk meg ideiglenesen bizalmunkat, függesszük fel a gyermek hitelét, s ez által világosítsuk fel az alattomoság és hazugság természetét és sorsa felől.

Nagy József.

Irodalom és művészet.

— **Néhány év előtt** az „Esztergom vármegyei írók koszorúja“ cz. jeles munkával Zelliger Al. az irodalomtörténeti adatok e fáradhatlan és szerencsés gyűjtője nagy feltűnést keltett. Már az ő könyvének megjelenésekor hangoztatták mindenfelé, vajha más megyék vagy egyházmegyék irodalmi munkásainak is akadna egy-egy ily méltatója, mivel az ily részleges kutatások megbecsülhetlen forrásaivá válnak hazánk kulturtörténelmének. Hasonló feltűnés keltésére hivatott jelenben előttünk fekvő munka, mely az egri egyházmegyei papok irodalmi léren működő tagjait sorolja fel névszerint, életrajzi adatokkal és irodalmi működésük vázlatos ismertetésével. *Egri egyházmegyei papok az irodalmi téren* a czime koncsházai Koncz Akos jászberényi főgymn. hittanár kiváló munkájának, mely 17 nyomott iven összegyűjtve felsorolja azon egri egyh. papokat, akik a legrégebb időtől napjainkig irodalommal foglalkoztak. Hogy ily munka mily óriási fáradságot, kitartást és szorgalmat igényel, azt fölsőlegesen megjegyeznünk. Csak azt az egy kívánságot ismételhjük e kitűnő könyv megjelenése alkalmából, amit már Zelliger munkájának megjelenésekor hangoztattunk: longus sit idem penitentium ordo. Az »Egri egyházmegyei papok az irodalmi téren« megrendelhető a szerzőnél, Jászberényben. Ára 2 forint. C. L.

— **A koronázás örömnépe** czimen az országos tanítói bizottság jó képekkel illusztrált ifjusági és népies füzetet szerkeszt és hősát közre, melynek listja jövedelme részben a felvidék inséges helyeiseiben élő szegénysorsu tanító-családok támogatására, részben a Budapesti tanítók segélyegyesülete javára, részben a Magyarországi tanítók háza alapjának gyarapítására fog fordítani. A budapesti tanítók segélyegyesülete csak a fővárosi iskolákban eladott példányok jövedelmének kapja bizonyos részét s ezt igen megérdemli, ha figyelembe vesszük, hogy e jótékony egyesület vidéki tanítókat is sokszor részesít segélyben s ezzel az Eötvös-alapnak is nagy szolgálatakat tesz. »A koronázás örömnépe« című füzet tartalmát Jókai Mór koszorus írónk tollából származó kitűnő népies olvasmányok, jeles költőink alkalmas munkái, kiváló történetírónk műveiből vett s a nép és a serdütebb népiskolai tanulók által is élvezhető olvasmányok fogják képezni. A füzet szerkesztésében részt vesznek: Komócsy József, Pósa Lajos, György Aladár, Léderer Ábrahám, Tóth József, dr. Verédy Károly, Gyertyánffy István, Péterfy Sándor, Komáromy Lajos, Nagy László, dr. Gööz József, Falvay Antal, Almásy János, Jeny József, Sántha Lajos, Somlyay József és Lakits Vendel. »A koronázás örömnépe« című füzet negyedréte alakban, nagy betűkkel nyomva, jó képekkel illusztrálva ez év május hó 25-ig fog megjelenni. Ára 20 kr. A megrendelések, illetve előfizetési pénzek, legkésőbb folyó év május hó 25-ig Kurz Sámuel pénztárhoz (Budapest, IV. ker. Deák-tér 4. szám) postautalvánnyal küldendők be, ki a kívánt példányok számát a megrendelő nevére és bérmentve fogja megküldeni.

— **Előfizetésre való felhívás** Petheő József »Költemények« című munkájára, mely számos vallásos, hazafias, elbeszélő és vegyes tárgyú költeményt foglal magában. A munka mintegy 12 ivnyi terjedelemben fog a sajtó alól kikerülni. Előfizetési ára 1 forint 20 kr., diszkötésben 2 forint. — A t. cz. irodalompartoló közönség kegyes pártfogásáért esd: Mándok (Szaboles-m.), 1892. évi május hó. Petheő József, r. kath. lelkész.

— **Az Athenaeum Kézi Lexikona.** A tudományok enciklopédiája, különös tekintettel Magyarországra. Szerkeszti Dr. *Acsády Ignác*. Bpest, 1892. *Tizenötödik* füzet. A derék vállalat új füzete befejezi a *G.* és *Gy.* betüt s megkezdi a *H.* betüt s anyaga a Gladiolustól — Hajnóczyig terjed. E füzetről is csak a legteljesebb elismeréssel kell megemlékeznünk. Óriási anyagot népszerűn, a tudomány legújabb eredményeinek felhasználásával közöl s a cikkek nemesak alaposan, hanem népszerűen vannak írva. A főbb cikkek: Gladstone, Glagolita, Gletser, Glossa, Glycerin, Gneisz, Gobi, Goethe, Gombák, Gondnok, Gondolkodás, Görés, Göreső, a Görögországra vonatkozó cikkek egész sorozata, Görög kath. egyház, Gótépítéset, a Gőzcikkek (van husz s némelyik egy egész tanulmány), Gramaven, Griseldis, Gróf, Gyalui havasok, Gyám, Gyarmat, Gymnasium, a Gyógyászatra és Gyógy-szerészetre vonatkozó számos cikk, Gyökér, Gyöngy, a Gyomorcikkek, Gyorsírászat, Gyümölcs, Gyutús puszka, Habsburg-Lothringai ház. A Hadi cikkek, Hadmentességi adó, Hafiz, Hagymáz, Hajduk, stb. A füzetet két melléklet disziti, egyik a jeles *Érdelemjelek 24* szines képet, a másik Franciaország térképét adja. Megjelenik negyven kétheti, három ives füzetben s 1893. áprilisban be lesz fejezve. Egy füzet ára 30 kr. A legcélszerűbb 10—10 füzetre 3 frtjával előfizetni, s a pénz az Athenaeum kiadóhivatalához Budapestre küldendő. De megrendelhető minden könyvkereskedésben is.

— **Nemzeti állam- és népoktatás.** Irta *Szathmáry György*. Kiadja Wodianer F. és fiai (Lampel). Ára 2 frt. Szathmáry György, a magyar népoktatásügy egyik lelkes vezérének e diszes kiállítású nagy munkája minden tanítót és a népoktatás ügyét lelkén viselő minden honpolgárt kell hogy érdekeljen. Sokat mondó czimének teljesen megfelel a könyv tartalma és daczára annak, hogy a tulnyomó rész a közvetlen szerzett tapasztalatok hatása alatt tett alkalmi nyilatkozatokból s képviselőházi beszédekből áll, a munka marandó becsét nem csökkenti. lme tartalma:

- I. A népoktatás jelentősége Magyarországon.
- II. Népiskola és tanítóság állam és nemzeti szempontból.
- III. Az 1848-iki egyetemes tanítógyűlés nemzeti és állami szempontj i.
- IV. Népoktatásunk 1886—7-ben.
- V. Az ország határvidékei: a) Általában. b) A felvidék. c) Az erdélyi részek. d) Délmagyarország.
- VI. A határvidékek társadalmi viszonyairól.
- VII. Helynevek és népfajok.
- VIII. Az erdélyi szászok és a magyar nyelv.
- IX. Az írók és művészek Erdélyben.
- X. Magyar szempontok
- XI. Faji megizmosodás: telepítés által.
- XII. Faji érdekek és közoktatás Hunyadmegyében.
- XIII. Szerző képviselőházi beszédeiből.
- XIV. Történeti emlékek és benyomások egy dunai utazás alatt.

E változatos tartalom egyuttal alkalmat nyújt az olvasónak a »magasabb« tanügyi politikába betekinthezni. Melegen ajánljuk a tanítók és a tantestületi könyvtárak számára való beszerzésre.

— *fly.*

— **Szent László király élete és tettei** című füzetet adott ki a szent király szentté avatásának hétszázados évfordulati ünnepéye alkalmából *Babik József*, egri áldozó pap és tanítóképző tanár, ez a fáradhatlan munkása kath. irodalmunknak. A csinos kiállítású, 95 lapra terjedő füzetet, mely

fölötte alkalmas a vallásosság emelésére, legmelegebben ajánljuk. Megrendelhető a szerzőnél Egerben. Ára füzve 40 kr. Csinos félvászonkötésben 60 kr. egész vászonban 70 kr.

VEGYESEK.

Uj fővárosi segéd-tanfelügyelő. Budapest főváros segéd-tanfelügyelőjévé a Bars-megyébe kinevezett Eördögh utódjává *Schuetz* Vilmos fővárosi tanító neveztetett ki.

Tanítók mint országgyűlési képviselők. Norvégia országgyűlésén a 114 képviselő között van 11 népiskolai tanító; a svéd országgyűlés 375 képviselője közül népiskolai tanító 6. — Hát nálunk mikor lesz így?

Protestans nyilatkozat a vallásos nevelés mellett. Klinkowström Klemens gróf konzervatív-protestans a porosz urak házában ezeket mondá: »Csak a magam nevében beszélek, de hiszem, hogy ha szavaim az országba eljutnak, ezerszeres visszhangra fognak találni, természetesen nem a liberális ujságíróknál, hanem azok szívében, kik az egyház lényegét felismerték és tudják, hogy az ifjúság nevelésére, az Istenfélelem és a király iránt való hűség ápolására a keresztény egyház és keresztény iskola szükséges«. Kiválóan élénk helyeslés követte e szavakat.

Magyar Paedagogia a czime a paedagogiai társ. havi szakközlönyének, melyből 4 füzet jelent meg eddigelé. Tulnyomóan középisk. kérdéssel foglalkozik, sokat bibelődik németországi tanügyi kérdésekkel, miután ilyen cikkekkel német szaklapokból összeűtni könnyű munka, de ezzel a nemzeti paedag. tudományt megteremteni vajmi nehéz. Örövendetes jelenség, hogy a magyar tanügyi történet-irodalmat eddigelé ugyszólván egyedül szolgáló, elfogult, protestáns Kiss Áronon kívül, a paedag. társaságban *Gyulay* Béla és *Pethes* János is művelni kezdik.

Tanítók árvái. A miniszteri összeírás szerint van ez idő szerint Magyarország területén 240 tanító-árva s háromszor ennyi félárva. Ezek közül az orsz. tan. árvaházban el van helyezve 26 árva, tehát több mint *félezer* még elhelyezésre vár. E roppant numerus szolgáljon nemes buzdításul kath. kartársainknak a kath. tanítók orsz. árvaházának mielőbb leendő sürgős felállítására. — Megemlítjük, hogy hazánkban jelenleg 71 különféle árvaházban 1513 fiú és 1184 árvaleány nyer menedéket és nevelést.

A porosz közoktatásügyi miniszter meghagyta az iskolai hatóságoknak, hogy gondosan ellenőriztessék a tanítók által a gyermekek olvasmányait, nehogy a tanulók olyan könyveket olvassanak, melyek a vallás hitelveivel ellenkező nézeteket terjesztenek. — Bizony nálunk is helyén volna egy ilyen rendelet!

Ez is jobb a mienknél. Bädenben most terjesztettek törvényjavasletot a népoktatásról a törvényhozó testület elé, mely szerint a tanító leg-

kisebb fizetése lesz városban — lakáson kívül — 1100 márka, mely 40 évi szolgálat beteltével fokozatosan 1900 márkára emelkedik.

A felállítandó kisededóvódák ellenőrzése czéljából — mint hirlik — a tanfelügyelőségeket egy-egy szakemberrel fogják szaporítani, kiknek legfőbb teendője a kisededóvódák gyakori látogatása lesz. Helyes terv s ha igazán kipróbált tanerőket fog érni a felügyettel való megbízás, ugy örömmel vesszük tudomásul, bár furcsának találjuk, hogy már a tetőről gondoskodnak, mikor még az alap sines letéve.

Kitüntetés. *Gyertyánffy* István az általa paedagogiumnak nevezett budai állami elemi és polg. isk. tanítóképző-intézetek igazgatója, a »Néptanítók Lapja« szerkesztője e tereken kifejtett buzgó szolgálatai jutalmául kir. tanácsosi czímet nyert, vagyis beállott *nagyságos úrnak*. Vajjon elérkezettnek látja-e az időt, hogy e kedvezően kínálkozó alkalommal a »N. L.« anyagilag előnyös, de erkölcsileg hátrányos szerkesztésétől visszalépjen, a melynek hátsábjain kifejtett servilis működéseért felülről jutalmat, alulról azonban csak gyűlöletet tudott magának kiérdemelni. Pedig kár érte, mert rideg és nem megnyerő modorától eltekintve, oly alapos szakértelemmel rendelkező és alapjában nem rossz lelkű tanfériú, aki másoknál sokkal hivatottabb lenne a képezdei tanárok egyesületének vezetésére, s a 24 ezernyi díszes tanító-testületnek is hivatott vezére lehetne a »Népt. Lap«-ja nélkül, a melyben a felsőbbek kedvéért — lehet meggyőződése ellenére is — bizony szégyenletes elveket hirdetett a tanítóság rovására. Ezért nem jutott neki illendő szerep az utolsó orsz. tanítói gyűlésen sem, ahol csupán neve hallatára is szörnyű indignációban tört ki a hazai tanítóság a »pióca-inspector« ellen.

Rajz a népiskolában. Solothurn kántonban kiváló tanfériúk az elemi isk. rajzoktatás menetét a következőleg állapították meg. A rajzoktatás kezdődik a 3-ik osztályban vízszintes, függélyes és ferde vonalakkal, melyeket vonalzott rajzpapírra rajzolnak a gyermekek, azután átmegy a vonalok felosztására, derékszögek, négyzet alkotására. A 3-ik osztály egyszerű diszitményekkel végződik. A rajzok száma 20. A 4-ik osztály gyakorolja a négyzet felosztását s azon alapuló mértani diszitmények készítését, a nyolcszögű, háromszögű alakok, csillagok s más nehezebb diszalakok rajzolását. A rajzok száma 20. Az 5-ik oszt. kezdi a kör rajzolását s ennek összetételeit, gyakorolja a kigyóvonalok, ötszögek, rosettek, virág- és levélalakok készítését. A rajzok száma 15.

Borban van az igazság. *Berzeviczy* vallás és közokt. miniszter. államtitkár a Budapest József-városi iskolaszékek által nemrégben rendezett estélyen a bankett alkalmával poharat emelve a főv. tanítóságra, a következőket mondta: Hogy Budapest magyar világváros legyen, erre a tanítók vannak hivatva. Az épület tornyait, ékítményeit a magasabb oktatásügyi intézetek rakják ugyan le, de hogy az alap szilárd, az arányok harmonikusok

legyenek: ez a népoktatás feladata. — Sok jó esztendővel ezelőtt megírta volt egy régi magyar poéta, hogy:

»Számítalan példákban mutatja az élet,
Hogy más a gyakorlat, más meg az elmélet.

Ami ugyan ráillik napjainkban az ékesen szóló államtitkár úrra is, aki úgy látszik közökt. politikájának elméleti részét a bankettek fehér, gyakorlati részét pedig a miniszteri bureau zöld asztala mellett szokta a föntebbi vers szellemében érvényesíteni, ahol az általa említett alapot vályogból rakják.

Az én hivatalom.*)

(* *-nek.)

»Ne keseríts kérlek, ne kérdezd mi vagyok,
Nemzetemnek lettem koldus tarisznyája ...
Ami keserű van ezen a világon,
Az én hivatalom mind én nekem hányja!
Az én hivatalom a nemzet talpköve ...
Azért áll oly alant, azért nincs öröme!

Az én hivatalom sárba vetett gyémánt.
Azért nem oly díszes, s miképpen fénylenék?
Annak kell azt csupán fölvenni a sárból.
— Megvetve rongyosan — kit megutált az ég.
Jól tudja a világ mily nyomorban élünk,
Hol van a szív ... aki tán megesis értünk?!

Az én hivatalom ezerek emlője,
A melyből szívhatni a legelső tápot ...
S úgy jár velük, miként patakka a forrás, —
Elhagyja az, ha már nagy folyóvá váltott.
A sirhalomra is leszáll a napsugár ...
Az én hivatalom könyörületre vár.

*) A »Néptanító«-ból. — Szerk.

Csak egy maradt csupán holtomig jutalmul
(Mit a halálos rab egyképpen reménylhet)
A tiszta öntudat; s hogy rövid az élet ...
Ha valónak nem is, — megjárja reménynek —
De ennyi panaszra, úgy hiszem, tán van ok:
Én a kis gyermekek tanítója vagyok!

Humor. Gáspár adoma. Van a Gáspár-féle állami kiadása »Magyar Olvasókönyv« egyik kötetében a többek közt egy ily talány: »Vékonyabb a zsinórnál, magasabb a toronymnál«, mi az? Olvasás közben felszólítja a tanító egyik *oláh* gyereket, hogy mondaná el ezt neki. A gyerek rákezdi: A talány, írta Gáspár Jánostól. Toronymabb a zsinórnál ... — Nem jó te! riad rá a tanító, mitől még nagyobb zavarba jöven, sebesen pergeti: »Zsinórnabb a toronymnál, vékonyabb a vastagnál, toronymabb a vékonynál, magasabb a zsinórnál, vastagabb a Gáspárnál«. — Dinter adoma. Valamely iskola patronusa egy katonát mutatott be Dinternek és mondá, hogy ő ezt akarná iskolájához tanítóul választani. — Dinter: »A választás az ön joga, kegyelmes uram! Ha a vizsgálatot megállja úgy ...«. Az úr: »Amit most a tanítótól kívánnak, bizonyosan nem tudja; de én biztosítom Önt, hogy erkölcsileg kifogástalan, jóra való becsületes ember.« — D.: »Kegyelmes uram! teljesítem az Ön kívánságát, sőt megengedem, hogy vizsgálat nélkül is alkalmaztassék; de tegyen Ön is nekem egy szívességet!«. — Ur: »Igen szívesen.« — D.: »Lelkemre mondom, hogy én is jóra való, becsületes ember vagyok. Ajánljon engem ezen ember tábornokának, hogy nevezzen ki az ezred trombitásának. Igen kérem! De trombitálni természetesen nem tudok.«

Ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedésében

BUDAPEST, Múzeum-körút (a Nemzeti színház bérházában)

megjelent és kapható:

ROBINSON CRUSOE.

❧ A magyar ifjuság számára. ❧

Írta: SÁNDOR M.

— Színes képekkel, díszesen kötve. —

Ára 1 forint 40 krajczár.

Budapest, 1892. Nyomatott Buschmann F.-nél (Harisch-bazár).

— Ajánkozás. Egy kitünően képesített kath. tanító alkalmazást keres valamely kath. iskolánál. Bővebbet a kiadóhivatal.

(Háziasszonyok számára.) Takarékos és előítélet nélkül való háziasszonyokat figyelmeztetjük a Kathreiner-féle Kneipp-Maláta-kávéra, melynek minden többikávé-szurogatum fölött azon előnye van, hogy a malátának tápláló tulajdonságai mellett valódi bakkávé ízével bír, miért is úgy tápláló, mint kitünő izü és olesó voltánál fogva legmelegebben ajánlható.

— Templom-orgonák 4, 10 és 14 változatúak, valamint új és használt zongorák, pianók és harmoniumok jótállás mellett jutányos árban kaphatók: Végli B. Károly budapesti orgona- és zongora-gyártónál, VII., király-utca 85. szám alatt.

Sternberg Ármin és Testvére
cs. és kir. szabad. hangszer-ipar
Budapest, VII., Kerepesi út 36.
Saját gyártmányú mindennemű hangszerek és azok kellekei és alkatrészei. Mindennemű hangszerek és zenélőművek javítása és hangolása szakszerű pontossággal eszközöltetik.
— Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. —
Harmonikáról külön árjegyzék kérendő.
Zongorák javítása és hangolása pontosan eszközöltetik.

MINIATUR-ARISTON

változtatható játéklapokkal és korlátlan műsorral. Ezen új találmány hangszerezettel minden előzetes tanulmány és zeneismeret nélkül száz meg száz tetszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 8 frt 50 kr., a kótalapok dbja 25 kr.
Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy utánvétellel foganatosíthatnak.

Harmonium-különlegességek nagy választékban.

Legalkalmasabb az énekkar vezetésére a MINIATUR-HARMONIUM.

Most jelent meg és kapható:

A magyar korona országai hegy- és vízrajzi térképe, elemi oktatásra igen czélszerű. — 25 kr.

A Rondirás módszeres iskolája, Kollacszkovszky Szilárdtól. — 30 kr.

Térképhálózatok, térképrajzoláshoz, 100 lap 2.50, 1 lap 3 kr.

KÁROLYI GYÖRGY

papirkereskedésében

BUDAPEST, V. Dorottya-u. 10.,

ahol azonkívül elismert jó minőségű irkák, szépírási füzetek, rajzkönyvek, rajzfüzetek s minden iskolai szerek jutányosan beszerezhetők.

Zománcofestészet.

Majolika-imitáció, beégetés nélkül.

A legújabb és leghálásabb műkedvelői munka.

WOCZASEK KORNÉL

festék-kereskedő.

Budapest, IV. ker., Károly- és Sütő-
utca 11. szám alatt.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

A Budapest-ferenczvárosi templom részére szállított
üveg-festmény rajza

ÜVEGFESTMÉNYEK SZENT ERZSÉBET ÉS MŰINTÉZÉSEI

LIGETI SÁNDOR, Budapest, papnövelde-utca 6. sz.

Ajánlja saját készítményü üvegfestményeit templomok számára szőnyeg- és mozaikmin-tákkal, figurális alakokkal, modern vagy antik-styl szerint.

Költségtervezeteket és rajzokat kívánatra bérmentve küldök.

Egy nagy SZENT ERZSÉBET-et ábrázoló üvegfest-mény, mely az 1891. évi temesvári kiállításon az arany-éremmel lett kitüntetve, jutányos áron eladó.

Cs. kir. szabadalmazott

Chemiai-technikai labororium,
hektograf-, gummiáru- és
kautschuk bélyegző-gyár

erőműtani és véső-műintézet,

mindennemü irodai szükségletek gyára.

TINTNER J. E.

Vegyész-mérnök.

A felséges kir. család több tagjának, ugy-szinte a legmagasabb bel- és külhoni ható-ságok, előljáróságok, intézetek stb. szállítója.

Alapított 1850-ben.

BUDAPEST, Kigyó-tér 2. szám.

Bécs, V., Krongasse 6. saját házában.

SPECIALISTA szab. legújabb **1891** szab. **SÉRVKÖTŐKBEI** találmányu

KELETI SÉRVKÖTŐ

EGYOLD. 6. FRT. KÉTOLD. 12. FRT. BELCA KIR. SZAB.

CSEKIR. OSZT. MACYSZT.

Ezen legújabb találmányu sérvkötőnek a legnagyobb szaktekin-télyektől elismert előnye, hogy rendkívüli érzésszerű idomíthatósága által a legnagyobb sérvet biz-tosan benntartja.

UJDONSÁG
Keleti-féle Gummi sérv-kötőknél a pelották szin-tén teljesen a sérvhez ido-míthatók.

Ez feltűnést keltő ujdonság, az eddig forga-lomban levő gummi sérvkötők nem idomíthatók és ennél fogva a sérvre gyakorolt nyomás csak a leg-ritkább esetben kis kezdő sérvéknél volt kielégítő.

Megrendeléseket diszkrétén és gyorsan eszközöl

KELETI J.

cs. és kir. szabad. gyáros és specialista sérvkötőkben
Budapest, koronaherczeg-u. 17. (Szerviták pal.)

Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.